

מהדורה שלישית

3.7.2020

י"א תמוז תש"פ

זמן קריאה 60 שניות

אמ;לק הוא ביטוי סלנג באינטרנט, ראשי תיבות של "ארוך מדי; לא קראתי".

שימוש רב נעשה בו על מנת להציג את חוסר רצונם של הקוראים להתאמץ בקריאה ובקשתם ל**תקציר הדברים**.

סקופ הוא מונח בעיתונאות המציין ידיעה חדשותית מקורית, **חשובה**, **מפתיעה** או מרעישה שנחשפה באופן בלעדי על ידי גורם עיתונאי כלשהו.

מדובר בחדשות אשר סביר להניח שיעניינו מספר רב של אנשים ועשויות להיות כאלו המלמדות על **הבט חדש** לגבי אירוע חדשותי אשר ידוע זה מכבר

scope הוא **תחום**, אזור הנמצא בתוך גבול מוגדר מסוים מוחשי או תיאורטי כמו תחום ידע - ובמקרה שלנו, **חינוך**.

על כן, **סק;ופ**

מגזין קצר וחדשני בתחום החינוך

**ברוכים הבאים!
לטובת המצטרפים החדשים,**

כשמפסיק להיות נוח באזור הנוחות

גרטה טונבי, מוכרת לכולנו כנערה שוודית אקטיביסטית הפועלת למען עצירת ההתחממות העולמית ושינויי האקלים. היא קיבלה חשיפה עולמית כאשר יזמה הפגנה ודרשה לקיחת צעדים משמעותיים ואחריות מלאה תוך כדי החזקת שלט עליו נכתב skolstrejk for klimatet (שביתת ביה"ס למען האקלים).

אבל מה הביא אותה

למקום הזה? האם זו

תכונה מולדת? חינוך מהבית?

מה הפריע לה? מה הניע

אותה? מאיפה הכוחות?

למרות כל המידע והסיקור, לא בטוח שנצליח לבודד את כל המשתנים שהשפיעו על גרטה, ועוד לא ברור אם היא חלק ממגמה ולאן היא עוד תמשיך – אך ברור שהנחישות שבה היא פועלת והתנועה הפנימית שלה מעוררות הדים רצויים של שינוי.

בכולנו קיימים הכוחות הללו. כולנו מבקשים לייצר שינוי חיובי בעולם – בין אם האישי שלנו או הגלובלי. מה דרוש לשם כך? איך מחנכים לאכפתיות, לחדוה, לערבות הדדית, לפעולה? מהו הבסיס לכל זה?

ניצד עלינו לפעול כדי לאפשר פעלנות?

קריאה נעימה ושבת שלום, אלון.

אז בקיצור, מה מחכה לי פה?

כל כותרת היא קישור לעמוד המתאים

הנושא השבועי

מה זה בכלל?

מתי אפשר להתחיל?

מפתיע!

תנו לי דוגמא

נשמע טוב, אפילו הכי טוב (:

מה המינון המומלץ?

בא לי לעוף על זה...

או לשחות.

ובינלבין - תמצאו גם פירושים.

Agency

פעלנות

123 מילים על המושג

'פעלנות'

ד"ר איריס פינטו, אגף מו"פ

זמן קריאה 60 שניות

המונח מתייחס לתחושת אחריות של תלמידים מעורבים בחברה, הפועלים במטרה להשפיע על אנשים, אירועים ונסיבות לטובה. ליכולת להציב יעדים ולזהות פעולות להשגת המטרה, תוך הפגנת יוזמה אקטיבית, יכולת קבלת החלטות וביצוע בחירות אחראיות. זאת במקום לקבל את ההחלטות שנקבעו על ידי אחרים.

פעלנות לומדים מתייחסת להתפתחות זהות ותחושת שייכות, ונסמכת על מוטיבציה, תקווה, יכולת עצמית ותודעת העצמה (growth mindset) של הלומדים. היא מהווה בסיס לפיתוח יכולות וניתנת להפעלה כמעט בכל הקשר: מוסרי, חברתי, כלכלי, יצירתי.

פיתוח פעלנות הוא גם יעד למידה וגם תהליך למידה. כיעד למידה – תלמידים מציבים לעצמם יעדים ונוקטים פעולה להשגתם. ובתהליך הלמידה – התלמידים פועלים כסוכני למידה של עצמם להשגת יעדי הלמידה שלהם. פיתוח פעלנות הינו תהליך שנמשך ומתפתח לאורך כל החיים וכולל אינטראקציות עם בני משפחה, עמיתים ומורים לאורך זמן.

*עד השנה התייחסו בפרויקט חינוך 2030 של ה - OECD במיוחד לפעלנות לומד, כיום מושם דגש על פעלנות מורים.

136 מילים על **עולל, משנולד, פעלן הוא.**

שי פינצ'בסקי

**מתבונן, מסתקרן, מתנסה, נופל וקם
ולא חושש מכישלון. מבחינתו, לפניו
אוסף התנסויות אינסופי עד להשגת
התוצאה הרצויה – למידה.**

כך, נושא אחר נושא. רכישת שפה, לדוגמא, היא
תהליך ארוך הכרוך בלמידה מתמדת, שמתחיל עוד
טרם לידתו וממשיך בהתבוננות והתנסות בקצב
תלוי זמן ובשלות, ובלא כל תכנית לימודים מובנית,
מודעת או מוסדרת ימשיך להילמד ולהטמע בשיפור
מתמיד. כך גם הליכה, נרכשת בעת בשלות וכוללת
התנסות חוזרת ונשנית ביוזמת הילד ובנחישות
מתמדת.

למידה פעלנית מצריכה מגוון גירויים ותנאים
פיזיים ומנטליים שיאפשרו לכל ילדה וילד
התבוננות בעולם, יכולת להסתקרן, לחקור
ולהתנסות. מאיתנו אנשי החינוך, נדרש לזמן
עבורם מגוון של תכנים והתנסויות, לאפשר בחירה
ועשייה לעודד ולהאמין ביכולתם של הילדים
להמשיך עוד ועוד.

בבית ספר "הרכס" במשגב, מתחולל מודל המייצר
את התנאים ללמידה פעלנית – ברמה שבועית, יחד
עם הילד והוריו. המודל מאפשר הצבת מטרות
ובהתאם למטרות לייצר למידה רלוונטית ופעלנית.

סקרנים? כנסו לראות.

שי הינו יועץ לפיתוח ייחודיות בית
ספרית יחידת מרחבי חינוך אגף מופ.

הגדרה

פעלנות

יצירתית

יכולת להפוך מחשבות
ודמיון למציאות. מאפשרת
ללומדים להוסיף ערך חדש
לעולם על ידי שימוש בדמיונם
וביכולתם לחדש, למטרות
אומנותיות, מעשיות או מדעיות.

יצירתיות??

תראו את

הדוגמא הזו!

חולמים, מגשימים.

בסיום הסרט הנפלא של פיקסאר,

רטטוי (לחצו לצפיה), **נאמר:**

תפתיעו אותנו!

ד"ר ערן ברק מדינה, אגף מו"פ

כך גם אנחנו אמרנו כשמעבדת פדגוגיה מוטת עתיד החלה את פעילותה לפני יותר משלוש שנים.

עשרת מוסדות החינוך שהשתתפו בה לא קיבלו בעיה חינוכית מוגדרת כדי שימצא פתרון לה, אלא נתבקשו להפתיע!

ההפתעה שלנו היתה שרובם המכריע פיתחו מודלים שנגעו בנושא משותף: פעלנות (agency).

בתי הספר רצו לתת לתלמידים ערך מוסף שכלל הכרת העצמי, פיתוח הזהות האישית, להיות יותר פרואקטיביים ויוזמים, לגלות את הכוחות והערכים שלהם ולדעת להביא אותם לידי ביטוי בסביבות שונות ומשתנות.

הערכנו את יישום המודלים, חקרנו אותם, זיהינו את העקרונות היישומיים שעומדים בבסיסם, וגם למדנו עוד על הנושא ממאמרים מהעולם. את התוצאה תוכלו לקרוא

בחוברת הזו. (לחצו לצפיה)

תוכלו ללמוד ממנה על:

- ההבחנה בין agency סוציולוגי ופסיכולוגי ובאיזה אופן ההבחנה הזו קריטית ללמידה.
- שבעת העקרונות לפיתוח תוכנית חינוכית המטפחת את ה-agency של התלמידים
- המודלים שפיתחו בתי הספר במעבדה
- כלים להערכת agency
- שלל דוגמאות ועוד

הגדרה

פעלנות כלכלית

יוצרת ערך כלכלי עבור הפרט

והכלל. מאפשרת לזהות ולנצל

הזדמנויות לתרום לכלכלה המקומית,

הלאומית או הגלובלית.

284 מילים על "זה עולה על כל שיעור ביולוגיה".

ד"ר ערן ברק מדינה אגף מו"פ

תיכון אמי"ת קנדי בעכו התחיל בשנה שעברה תכנית התמחויות לתלמידי ותלמידות כיתה ט'. בכל יום שלישי הם קמים בבוקר ובמקום ללכת לבית הספר הם עולים על אוטובוסים ורכבות ומגיעים למקומות שונים: בית חולים, משרד עורכי דין, וטרינר, חברת הנדסה. ילד מקסים אחד נוסע ללמד מתמטיקה בבית ספר יסודי וילד אחר, שרוצה להיות סופר, נוסע עד תל אביב לעבוד עם הסופר אילן שיינפלד. דיברתי עם חלק מהם ושמעתי מה ההתמחות עושה להם. הם סיפרו שמתייחסים אליהם לגמרי בגובה העיניים, שהם חלק מהצוות, שכועסים עליהם אם הם איחרו (ומאז הם כבר לא מאחרים, גם לא לבית ספר). שהם לומדים המון. שלוש בנות שמתמחות בבית חולים סיפרו שהן נכנסות ממש לניתוחים והמנתחים מסבירים להן מה הם עושים. בחור אחד שרוצה להיות יזם בתחום העסקים המקוונים עובד צמוד עם מנהל אזור הצפון של יד 2, נכנס אתו לפגישות העסקיות, מביע את דעתו, עובר על הנתונים ולומד המון על איך עושים עסקים באמת. הוא מצטרף אליו גם לפגישות המטה בתל אביב.

שאלתי את הבנות שבבית החולים אם לא קשה להן החשיפה למחלות. "ממש לא" הן אמרו, "זה נורא מעניין". אז מה בכל זאת קשה? "בהתחלה הנסיעות, לא הייתי בטוחה שאני אסתדר, אבל למדתי לעשות את זה".

הם מודדים את העולמות האלה על עצמם, הם כולם אמרו שלמדו לדבר עם כולם (מבוגרים, ילדים, רופאים, חולים, אנשי עסקים) בגובה העיניים, מגלים מי הם, מה מעניין אותם, מה הם מסוגלים, איך להסתדר. וחוץ מזה, קל להם יותר עם בית הספר. למה? "כי השבוע מחולק לשני מקטעים קצרים של יומיים. אנחנו מחכים ליום שלישי ואחרי זה המשך השבוע קצר ויש לנו הרבה יותר כוח ללמוד".

ומה עם הספקים? "נו, באמת, ערן. הספקים זה שטויות" אמרה לי אתי צברי, המנהלת. התלמידים בעצמם באים אליה ואומרים שבשרוצים אפשר ללמוד את החומר לבגרות הרבה יותר מהר.

**"היום הזה שהם כביכול
לא לומדים, מחזיר את
עצמו פי כמה".**

הגדרה

פעלנות מוסרית

מאפשרת להבחין בין נכון ולא

נכון. באמצעות חשיבה ביקורתית

ושאילת שאלות כמו "מה עלי לעשות?"

האם צדקתי בעשותי זאת?

דוגמא
מהעולם

לבלוג (שווה הצצה!)

למאמר

זמן קריאה 2 דקות

השבוע הראשון הטוב ביותר

ד"ר איריס פינטו, אגף מו"פ

Tbondclegg היא דמות רשת שאין לנו מושג אם היא צ'ט בוט או אדם אמיתי (: במאמר שבקישור משתפת הישות המקוונת הזו חוויות התנסות של צוות התומך בפעלנות לומדים בשבוע הלימודים הראשון. לדבריה, היה זה השבוע הראשון בבית הספר הטוב ביותר שהצוות אי פעם חווה, וזאת בזכות התחושה שהם לוקחי סיכון, נחושים ונלהבים באמונתם לגבי האופן בו בית ספר צריך להיות. **אלו המלצותיה:**

ערבו תלמידים
בתכנון היום הראשון
- כולל סיעור מוחות,
חלוקת תפקידים
ויצירת סדר עדיפויות

תכננו בתגובה ללמידה
(איך?) על בסיס
משוב של התלמידים

השקיעו זמן ב"סיבה"
(למה?) ותנו מקום
לכמה שיותר קול,
בחירה ובעלות של
הלומדים

תנו מקום ל"קול
התלמידים". קדמו
ועצבו פעילויות
בתגובה לקולות
התלמידים

ערבו את הלומדים
בעיצוב והקמת מרחבי
הלמידה **בהתאם**
לרעיונות שלהם
ולרצוי להם

הבטיחו **שקיפות**
מורים בכל היבט
ותחום

הגדרה

פעלנות משותפת

מכונה גם "פעלנות שיתופית", מתייחסת להשפעת הסביבה על תחושת הפעלנות של הפרט. מתייחסת למערכות יחסים עם אחרים: הורים, עמיתים, מורים והקהילה, כל אלו משפיעים על תחושת הפעלנות של התלמיד, והתלמיד בתורו משפיע על תחושת הפעלנות של מוריו, בני גילם והוריו.

פוסט נפלא של יעל לדרר

בקבוצת הפייסבוק 'חינוך

'2020

תיאוריה

האור בהיר ביותר כאשר אנו מאירים יחד

ד"ר איריס פינטו

נמצא שקיימת נטייה להתעלם מהילדים בחברה, ופרויקטים רבים המיועדים להם מנוהלים במלואם על ידי מבוגרים, כאשר לתלמידים אין בהם מקום או שהם מתומרנים על ידי המבוגרים. על בסיס סולם ההשתתפות של הסוציולוג רוג'ר הארט עיצבו בשנת 2018, קבוצת המיקוד של הסטודנטים ב OECD את "מודל השמש" של הפעלנות המשותפת.

להרחבה על המודל
לפירוט הסעיפים (עברית)

הגדרה

פעלנות

אזרחית / חברתית

מתייחסת להבנת הזכויות והאחריות
הקשורות לחברה בה הם חיים. בבית הספר
נרכשת פעלנות חברתית, כאשר התלמידים נחשפים
לקהילה, לסמכות המיוצגת על ידי זרים, ולצורך ללמוד
כיצד לבנות מערכות יחסים עם אנשים אחרים מחוץ
לבני משפחתם.

יוזמה

124 מילים על

נתיב פעלנות

יוסי לבנון, סגן מנהלת קרית חינוך דרור, מוביל מייזמי חדשנות חינוכית. זוכה פרס טראמפ להוראה איכותית. מקים מסגרות חדשנות כדוגמת ה"מעפיה", ה"ינשופים" ו"בוקר טוב ביולוגי"

זמן קריאה 2 דקות

לדניאלה, מיקה ומיכאלה (תלמידות ביתה י') היה חלום. הן רצו להקים תנועת נוער חדשה המתבססת על תחומי עניין ותחביבים של החברים וליצור מעגלי שיח סביב נושאים המעסיקים בני נוער. אז הן פנו למעפיה.

המעפיה היא מרכז יזמות והעצמה הפועל בקרית חינוך דרור ומופעל על ידי כוחות פנימיים. מטרתו לאפשר לאנשים לעוף, לאפות ולהגשים את חלומותיהם.

הבנות נכנסו למסלול האקסלרטור (המאיץ) של המעפיה, ומלוות על ידי מנטור, יצאו למסע אישי וקבוצתי (בן 9 שבועות) של דיוק, למידה, סקרים, דיונים, מפגשים, התנסויות, Pitch ו-Poc מסכם. התוצאה היא הקמת תנועת נתי"ב (נתינה, תרומה, ידידות, בית).

האם הבנות יצליחו בסופו של דבר? האם החלום יקרום עור וגידים? ימים יגידו. זה שלהן. הן עומדות כעת במבחן המורכב של כל יזם - להפוך את החלום למציאות. נחזיק להן אצבעות.

והמעפיה?

המעפיה מסייעת לעוד ועוד תלמידים, מורים והורים לעוף ולאפות את חלומותיהם.

רוצים ללמוד יותר על המעפיה? אולי להקים "מעפיה" משלכם? נשמח לעזור.

המעפיה באתר מו"פ

פעלנות

קולקטיבית

נדרשת כדי לגרום
לשינוי לקרות לטובת
הכלל, ומבססת רעיון של
סוכנים יחידים הפועלים יחד
למען קהילה, תנועה או חברה
גלובלית אל מול אתגרים בקנה
מידה גדול יותר הכוללים
אחריות משותפת, תחושת
שייכות, זהות, מטרה
והישגיות.

יוזמה

122 מילים על

אני ואצה נשנה את העולם

נועם גבע, החממה האקולוגית עין שמר

זמן קריאה 2 דקות

”זה יהיה במבחן?” עולה לעיתים קרובות מדי בכיתה השאלה המעצבנת המצננת מורים נלהבים. במקום להתעצבן, כדאי שנשאל את עצמנו: כיצד להפוך את הלמידה לרלבנטית עבור התלמידים? כיצד להפכם למעורבים? כיצד נייצר איתם ערך? שהרי רלבנטיות, מעורבות ויצירת ערך, הוגדרו על ידי משרד החינוך כמרכיביה של הלמידה המשמעותית (משרד החינוך, 2014), אך האתגר ליישם עצום.

המשבר הסביבתי והאתגרים בפניהם עומד כדור הארץ יוצרים עבורנו, אנשי החינוך, הזדמנות לחבר את התלמידים לאתגרי השעה ולתת להם תפקיד משמעותי בעיצוב הפתרון. אתגרים אלו גם מזמנים לבתי הספר תשתיות לשיתופי פעולה עם הקהילה ומומחים מתחומים שונים, תוך שילובם בתהליכי הלמידה סביב אתגרים אמיתיים.

ואכן, היוזמה ”אני ואצה נשנה את העולם” מזהה את ההזדמנות ליצור פרויקטים חינוכיים פורצי דרך לתלמידי על-יסודי בשילוב מומחים מהקהילה כגון חוקרים, יזמים, מעצבים ומפעלים.

רגע לקראת סיום

”בלדה לסוכן חשאי”

מילים ולחן

שלומי ברכה

ביצוע

משינה

לחצו ותהנו...

הגענו אל סוף המהדורה נתראה בשבוע הבא!

**ובנתיים,
בואו נהיה בקשר...**

**רוצים לכתוב לנו באופן פרטי?
יש לנו דוא"ל**

**אפשר כמובן גם לוואטספ (ממש זה שקיבלתם
ממנו את סקופ)**

**ופתחנו גם קבוצת פייסבוק חדשה חדשה,
בה תוכלו לשתף גם אתם בידיעות שקשורות
לנושא השבועי. מוזמנים מאוד!**

בשבוע שעבר חלה טעות ובכתבה 'זמישות' הופיע שמה של ד"ר איריס פינטו
בעוד שאת הכתבה כתב ד"ר ערן ברק מדינה.
אנו מתנצלים בפני ערן על הטעות.

שתפו חברים!

והכי טוב פשוט להעביר את כול
המגזין לחברים וקולגות
ולהזמינם להצטרף לרשימת
התפוצה

*קיבלתם את המגזין
ורוצים להצטרף גם?
לחצו פה

ובשבוע הבא...

עושים

חיים (:

